

Pilootproject vertrouwenspersoon in de Gentse familierechtbank

- Legitimatie pilootproject - consensusmodel
- Internationaal en nationaal juridisch kader pilootproject
- Profiel en opleiding vertrouwenspersoon
- Opdracht en verwachtingen vertrouwenspersoon
- Organisatie, aandachtspunten en procedureverloop
- Traject vertrouwenspersoon
- Vertrouwenspersoon vs jeugdadvocaat vs kindbehaartiger
- Evaluatie van het pilootproject
- Informatie

Pilootproject in het consensusmodel

Stem van het kind/de kinderen in het begin van de procedure laten horen met als doel:

- Ouders laten focussen op het belang van de kinderen
- Contactbreuk tussen ouder en kind(eren) vermijden

Zie: E. Merckx en S. Lembrechts, *'Rechter, hoor je mij?'*, Leuven, *Lea Uitgevers, 2023, 104 blz.*

Internationale juridische grondslag voor een kindvriendelijke justitie in familie zaken

- VN Kinderrechtenverdrag 1989 – art. 12
 - Lid 1 De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.
 - Lid 2 Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.
- EVRM – art. 8
 - Recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven
 - E. Merckx, “Het EHRM over ouderlijk gezag en verblijf in het belang van het kind na relatiebreuk”, ITFam, 2017/9, 241-264.

Belgisch wettelijk kader

- Art. 22bis Grondwet
 - Elk kind heeft recht op eerbiediging van zijn morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit.
 - Elk kind heeft **het recht zijn mening te uiten** in alle aangelegenheden die het aangaan; met die mening wordt rekening gehouden in overeenstemming met zijn leeftijd en zijn onderscheidingsvermogen.
 - Elk kind heeft recht op maatregelen en diensten die zijn ontwikkeling bevorderen.
 - Het **belang van het kind is de eerste overweging** bij elke beslissing die het kind aangaat.

Art. 1004/1 en 1004/2 Gerechtelijk wetboek: hoorrecht en informatieplicht

Art. 1004/1. § 1. Elke minderjarige heeft het recht gehoord te worden door een rechter in materies die hem aanbelangen aangaande de uitoefening van het ouderlijk gezag, de verlijfsregeling en het recht of het persoonlijk contact; hij heeft het recht om te weigeren gehoord te worden.

§ 2. **De minderjarige die jonger is dan twaalf jaar wordt gehoord op zijn verzoek, op verzoek van de partijen, van het openbaar ministerie of, amtszwaive, van de rechter.** De rechter kan, middels een door de omstandigheden van de zaak gemotiveerde beslissing, weigeren de minderjarige die jonger is dan twaalf jaar te horen, behalve wanneer dat verzoek van deze laatste of van het openbaar ministerie uitgaat. Tegen die beslissing van weigering kan geen rechtsmiddel worden aangewend.

§ 3. **De minderjarige die twaalf jaar oud is, wordt door de rechter ingelicht over zijn recht om gehoord te worden overeenkomstig artikel 1004/2.** Bij die informatie wordt een antwoordformulier gevoegd.

§ 4. Indien de minderjarige in de loop van de rechtspleging of in een vorige aanleg reeds is gehoord, zelfs voor een andere rechtbank, is de rechter niet verplicht op het verzoek in te gaan, indien er geen nieuw element is dat een verhoor rechtvaardigt.

§ 5. De rechter hoort de minderjarige op een plaats die hij geschikt acht. Tenzij de rechter hier bij een met redenen omklede beslissing van afwijkt, vindt het onderhoud plaats buiten de aanwezigheid van wie ook.

Het verslag van het onderhoud wordt bij het dossier van de rechtspleging gevoegd. Het geeft weer wat de minderjarige heeft gezegd. De minderjarige wordt gehoord op een niet dat de partijen er kennis van kunnen nemen. De rechter informeert de minderjarige over de inhoud van het verslag en de inhoud van de beslissing van de rechter. De minderjarige moet rechte het verslag niet. Indien de rechter tijdens het onderhoud vaststelt dat de minderjarige niet over het nodige onderschrijfsvermogen beschikt, maakt hij hiervan melding in het verslag.

§ 6. Het onderhoud met de minderjarige heeft **niet tot gevolg dat hij partij in het geding wordt.**

Aan de mening van de minderjarige wordt passend belang gehecht in overeenstemming met zijn leeftijd en maturiteit.

Art. 1004/2. De Koning stelt het model van informatieformulier voor de minderjarige vast.

Het formulier vermeldt het recht om gehoord te worden door de rechter, de manier waarop het onderhoud plaatsvindt en de manier waarop het onderhoud aanvaard of geweigerd wordt. Het vermeldt eveneens dat het verslag over het onderhoud bij het dossier van de rechtspleging wordt gevoegd dat de partijen er kennis van kunnen nemen en dat de inhoud van dit verslag tijdens deze rechtspleging kan worden gebruikt. In het formulier wordt bovendien gepreciseerd dat de rechter bij het horen van de minderjarige niet verplicht is zich te schikken naar de door de minderjarige gedane verzoeken.

Het formulier wordt in voorkomend geval gericht aan het adres van elk van de ouders, aan het adres waar het kind verblijft indien het gebaatst is of aan de woonplaats van het kind indien het niet gedomicilieerd is bij één van zijn ouders.

Wetsontwerp horen kinderen

<https://www.lachambre.be/kvwcr/showpage.cfm?section=/flwb&language=n1&cfm=/site/wwwcfm/flwb/flwbn.cfm?legislist=legisnr&dossierID=3728>

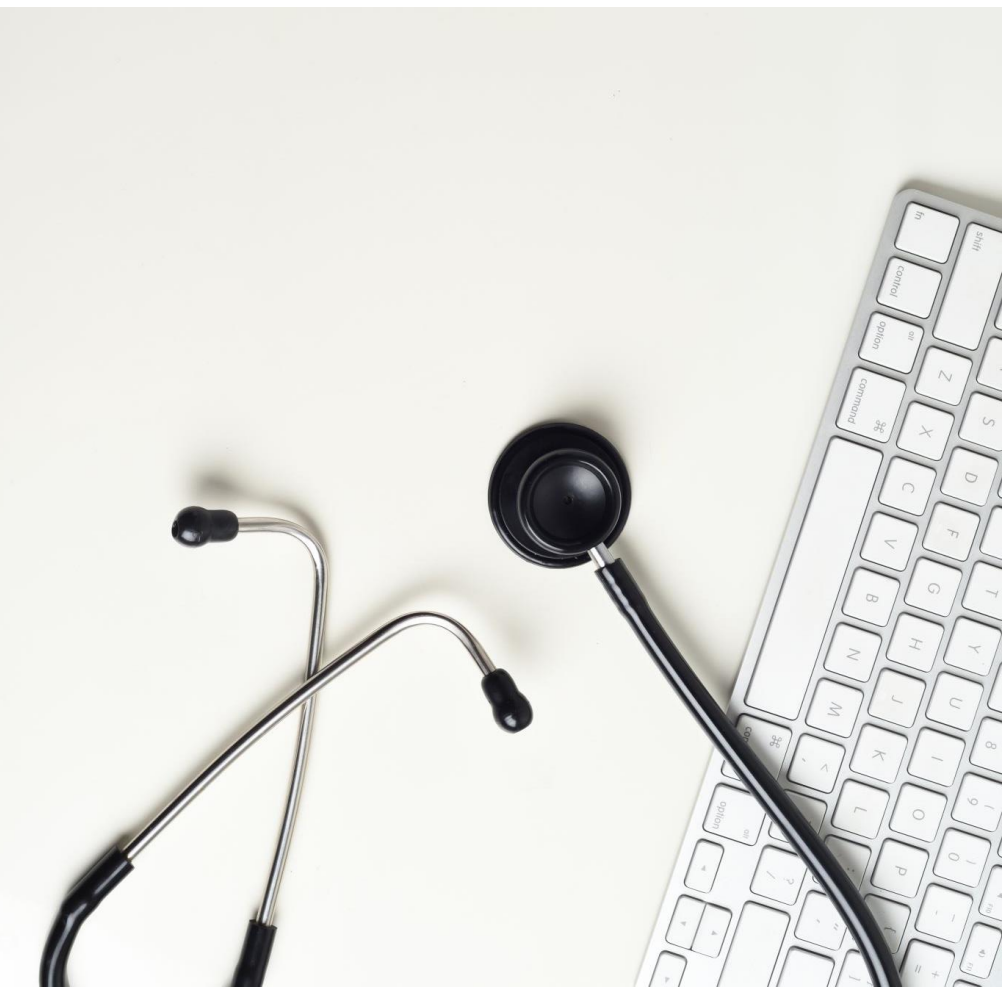

Profiel en opleiding vertrouwenspersoon

- (jeugd-)advocaten verbonden aan de Balie Gent
- 4-daagse opleiding:
 - Dag 1 en 2 :
Mattenspel (Marjolein Bruinenberg – NDJ)
Verdieping gespreksmethodieken (lectuur
boeken dr. Martine Delfos)
 - Dag 3 :
Lezing Lut Cella rond rouw en verlies bij
kinderen;
 - Dag 4 :
Lezing Veerle Lisabeth rond ouderonthechting;
Rollenspelen rond concrete casussen

Opdracht en verwachtingen ten aanzien van de vertrouwenspersoon

- Verstrekken van objectieve informatie met betrekking tot:
 - de rechten van de kinderen
 - de toegang tot de rechter
 - het spreekrecht:
 - Waar? Wanneer? Hoe?
 - Verslag gesprek vs vertrouwelijke informatie
 - Wat met strafbare feiten?
- Leefwereld van het kind in kaart brengen – kinderen helpen om een authentieke mening te vormen en daarbij mogelijke loyaliteitsconflicten vermijden
- Aanwezigheid op de inleidingszitting van de familierechtbank om verslag uit te brengen van de twee gesprekken met het kind
- Kinderen ondersteunen bij het gesprek met de familierechter indien de kinderen dit wensen
- Feedback geven over de beslissing van de familierechter

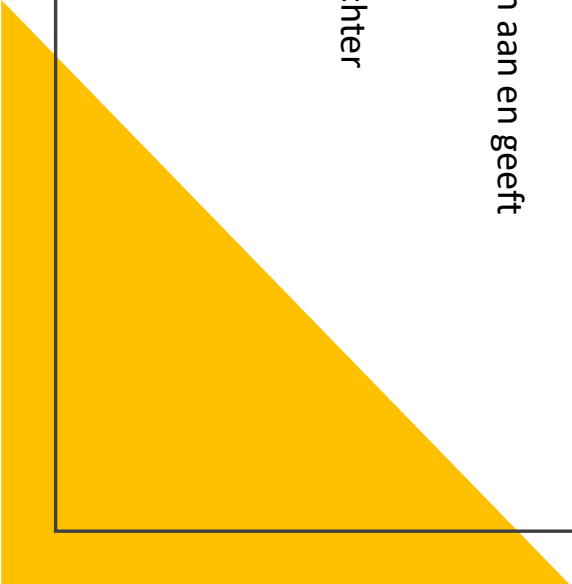

- Vertrouwenspersoon stelt geen diagnose/interpreteert niet
- Vertrouwenspersoon geeft geen advies aan de familierechter – eventueel wel tips naar de ouders toe

In welke dossiers
wordt een
vertrouwenspersoon
aangesteld?

-
- 18de kamer:
 - echtscheidingen
 - 16de kamer:
 - Ex-wettelijk of feitelijk samenwonenden met kinderen
 - *Procedures grootouders en derden*
 - *Adopties van minderjarigen*

Procedureverloop

-
- Neerlegging verzoekschrift
 - Bepaling datum inleidingszitting (richttermijn: 5 weken na neerlegging verzoekschrift)
 - Oproeping partijen (met informatiebrief pilootproject)
 - Verzoek BJB tot aanstelling vertrouwenspersoon
 - BJB stelt vertrouwenspersoon aan en geeft naam door aan griffier
 - Inleidingszitting
 - Horen kinderen door de familierechter
 - Feedback
-

Traject van de vertrouwenspersoon

- 1/ Aanstelling door BJB op verzoek van de familierechtbank
- 2/ Eerste gesprek met de kind
- 3/ Vervolggesprek met het kind
- 4/ Zitting op de familierechtbank
- 5/ Kindgesprek bij de familierechter
- 6/ Feedback na de beslissing van de familierechter

Vertrouwenspersoon vs Jeugdadvocaat

- Familiezaken
- Geen dossierkennis en geen inzage
- Minderjarige is geen procespartij
- *Vertolkt* de mening van het kind
- Jeugdzaken (VOS-MOF-collocatie)
- Wel dossierkennis en inzage
- Minderjarige is procespartij
- *Verdedigt* de belangen van de minderjarige

Vertrouwenspersoon (B) vs Kindbehartiger (Ndl)

- Gelijkissen:
 - Ondersteunt kinderen van gescheiden ouders;
 - Staat naast het kind en helpt het kind om zijn wensen en behoeften in kaart te brengen;
 - Conform de bepalingen van het VN Kinderrechtenverdrag dat door beide landen is geratificeerd.
- Verschillen:
 - Kindbehartiger:
 - zowel in buitengerechtelijke als gerechtelijke context
 - Professionelen met diverse achtergrond
 - Vertrouwenspersoon:
 - Enkel binnen de context van de familierechtbank
 - Professionelen met juridische achtergrond (advocaten)

Evaluatie van de pilotproject

UGent

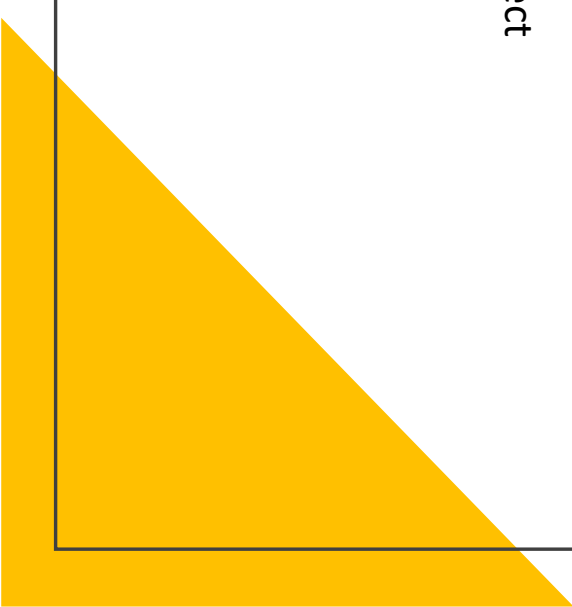
- Prof. Gerd Verschelden
- Prof. Ellen Desmet
- Dr. Evelyn Merckx
- Sara Lembrechts
(doctoraatsonderzoeker)

Werkwijze binnen het project

Opleiding

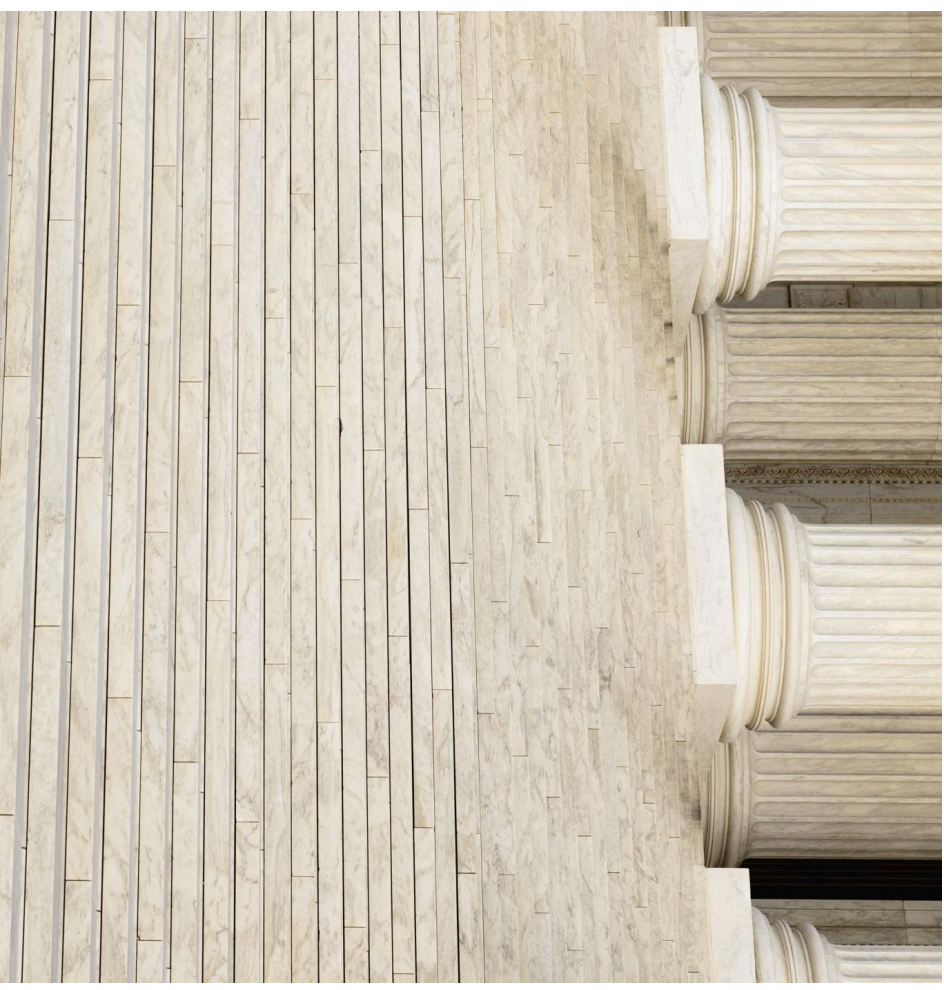
Vertrouwenspersoon

Eind april 2024

Informatie

- Via OVB zullen alle balies worden ingelicht
- In de concrete dossiers ontvangen de partijen (en hun advocaten voor zover gekend) een informatiebrief bij de oproeping
- Melding op de website van de rechtbank afdeling Gent

Lectuur:

- A. Bruneel en G. Verschelden, 'Kindvriendelijke justitie in de Gentse familierechtbank: pilootproject Vertrouwenspersoon', I.Fam., 2023/10, 282-284.
- L. Celie en De Bleekweide 'Zie mij', Tielt, Lannoo, 2022.
- J. Danckaerts, 'Het 'Kinderhaus' en het horen van kinderen in de familierechtbank Tempelhof-Kreuzberg in Berlijn', I.Fam., 2019/2, 30-31.
- M. Delfos, "Luister je wel naar mij?" *Gespreksvoering met kinderen tussen vier en twaalf jaar*, Amsterdam, uitgeverij SWP, 2020.
- M. Delfos, "Ik heb ook wat te vertellen!" *Communiceren met pubers en adolescenten*, Amsterdam, uitgeverij SWP, 2020.
- L. Driesen, "Ik wil mama én papa, allebei!" *Over echtscheiding, verwerking, loyaliteit en hulpverlening*, Antwerpen, Garant, 2012.
- V. Maes, "De helpt van mij. Zelfzeker opvoeden na een conflictscheiding", Gent, Borgerhoff-Lambrijs, 2023.
- E. Merckx en S. Lembrechts, 'Rechter, hoor je mij?', Leuven, Lea Uitgevers, 2023.
- E. Merckx, *Child-Friendly Justice in Child Custody and Contact Cases after Parental Separation : An Empirical-Evaluative Study of Belgian Law and Flemish Practice*. Ghent University. Faculty of Law and Criminology, 2022.
- Juristenkrant nr. 482, januari 2024.

